

УДК 330.341.1

О. А. Кулинич,

магістр державного управління, аспірант кафедри управління національним господарством та економічної політики, Національна академія державного управління при Президентові України, заступник начальника Сулинського басейнового відділу охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства Держрибагентства України

ІННОВАЦІЙНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ В СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

O. Kulynych,

Graduate student of department of management a national economy, master's degree of state administration National academy of state administration at President of Ukraine, depchief Sulinskogo pool department of guard, use and recreation of water biotresources and adjusting of fishing of Derzhribagentstva of Ukraine

INNOVATIVE STAGE OF DEVELOPMENT IN STRATEGY OF ECONOMIC TRANSFORMATION OF UKRAINE

У статті автор висвітлює питання інноваційного розвитку в умовах трансформації. Показано, що інноваційний тип розвитку стає фундаментом економічної могутності країни. Автор підкреслює особливе значення порівняльних переваг в умовах сучасних процесів глобалізації. Дійсним показником ефективності державної трансформаційної політики має стати створення за підсумками попередніх років економічних реформ передумов для органічного переходу до інноваційної моделі розвитку. Оскільки інноваційна модель зростання є об'єктивно наступною стадією трансформаційного процесу, саме це і має визначити, наскільки адекватними та ефективними були реформи, і чи привели вони до бажаної мети. Інноваційний тип економічного розвитку стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку.

In the article author questions of innovative development light up in the conditions of transformation. It is rotined that the innovative type of development becomes foundation of economic power of country. An author underlines the special value of comparative advantages in the conditions of modern processes of globalization. Creation on results the previous years of economic reforms of pre-conditions must become the actual index of efficiency of public transformation policy for the organic passing to the innovative model of development. As an innovative pattern of growth it is objective the next stage of transformation process, exactly it and must define, as far as adequate and effective were reforms, and whether they led to the desired purpose. The innovative type of economic development becomes that foundation which determines economic power of country and its prospect in the world market.

Ключові слова: трансформація, інноваційний продукт, порівняльні переваги, інноваційний лідер, інноваційна модель розвитку.

Key words: transformation, innovative product, comparative advantages, innovative leader, innovative model of development.

Інноваційна діяльність є складним процесом трансформації новоотриманих ідей та знань в об'єкт економічних відносин. Очевидно, що такий процес становить складну багаторівневу систему економічних відносин щодо реалізації знань, якій властиві специфічні взаємозв'язки та закономірності. З огляду на значну, часом визначальну роль, яку інноваційні процеси відіграють в сучасній економіці, визначення та врахування цих особливостей є неодмінною умовою забезпечення ефективності економічної стратегії держави.

Для сучасної України процеси інноваційної стають дедалі актуальнішими. Це обумовлене, у першу чергу, усвідомленням позитивної ролі інновацій у вирішенні складних економічних питань, забезпеченні стабільності розвитку економіки і наданні нового імпульсу для її зростання, що переконливо доведено досвідом країн — світових лідерів [7].

Закон України "Про інноваційну діяльність" трактує інновації як "новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а

також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери" [1].

Відповідно, інноваційним, згідно з Законом, визнається продукт, який є реалізацією об'єкта інтелектуальної власності, на який виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів, який підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень, який в Україні вироблений вперше, або, якщо не вперше, то який порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку, є конкурентоспроможним і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

В науковій літературі нашої країни зростає число робіт, присвячених проблемам інноваційного розвитку в сучасних умовах. Зокрема варто відмітити таких вчених, як В. Бодров, О. Вільчинський, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Горбатенко, П. Єщенко, Я. Жаліло, О. Кендюхов, О. Кірдіна, В. Мандибуря, В. Мунтіян, Л. Федулова, М. Шарко та ін. Але є ряд проблем стратегії інноваційного розвитку, висвітлених вкрай недостатньо.

Як випливає з викладеного вище, країни у сучасному світі змушені здійснювати пошук прийнятної моделі економічного розвитку, яка б забезпечувала національну конкурентоспроможність і орієнтувала національну економіку на довгострокове зростання. Невдачі та прорахунки у цьому напрямі призводять до перманентних кризових потрясінь та збільшення диференціації.

Концепція національної конкурентоспроможності заснована на ефективному використанні у світовому поділі праці порівняльних переваг національних економік для експорту продукції до країн, де таких переваг немає, і імпорту продукції з країн, які мають переваги в порівнянні з національною економікою країни-імпортера. Друга половина ХХ століття характеризувалася переходом від статичних порівняльних переваг, які є природно заданими для країни, до динамічних, які випливають із здійснення національним урядом та корпоративним сектором конкурентної політики.

Значний прорив у технологіях та інформаційній сфері спонукає країни орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створювати їх. Сучасний етап пов'язаний із намаганнями домогтися чільного місця серед скла-

дових динамічних порівняльних переваг науково-технічними досягненнями та інноваціями на всіх стадіях життєвого циклу продукту, починаючи від створення товару або послуги, через просування його від виробника до споживача та закінчуючи наступною утилізацією [4].

З огляду на те, що на ринку фігурує і конкурує вже не окремий товар, а комбінований пакет товарів, послуг та інформації, конкурентоспроможність продукції залежить вже не лише від її конкретного виробника, а й від спроможності національного, зокрема, і, глобального загалом, середовища і його учасників до супроводження й використання цього продукту. Різко зростає вимога до цілісності цього середовища, кваліфікованості, дисциплінованості, платоспроможності його учасників. Саме це є причиною того, що перехідні країни поки що не в змозі оволодіти належним чином засадами конкурентоспроможної діяльності в глобальній економіці.

На початку ХХІ століття процес створення та нагромадження нових знань привів до переходу до якісно нового стану: знання стали самостійною продуктивною силою. Сучасна "нова економіка" — це виробництво і використання нових знань, перетворення їх на повноцінний фактор виробництва, який відіграє провідну роль у системі факторів.

Знання визначальним чином впливають не лише на сферу виробництва, але й на структуру та обсяги споживання. Переважна частина споживання мешканців найбільш розвинених країн світу складається з товарів, потреба в яких та вміння користування якими стали можливими лише завдяки найновітнішим досягненням науки і техніки (комп'ютерна техніка, аксесуари, комплектуючі й програми, засоби телекомунікації і транспорту тощо). За таких умов важливість дослідження ринкової кон'юнктури, індивідуалізації підходів до споживача та продукту піднімається на значно вищій щабель.

Отже, в сучасному світі відбувається переоцінка основних цінностей. Від економічної спрямованості суспільство переходить до інноваційної, від нагромадження матеріального багатства як основи особистого добробуту — до нагромадження інформації як основи суспільного прогресу. Не так володіння матеріальними благами, як володіння інформацією та інтелектуальним потенціалом визначають місце людини в сучасному суспільстві. Інвестиції в людський капітал і формування на цій основі інтелектуального капіталу суспільства перетворюються на пріоритетний загальнонаціональний інтерес.

Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. Основною ознакою сучасного розкладу сил в світі є суттєвий відрив країн-лідерів, що створюють "інноваційний анклави" в світі, від менш потужних країн, які змушені повністю залежати від позиції "активних гравців". В країнах, що належать до інноваційних лідерів, спостерігається висока концентрація найбільш рентабельних видів бізнесу (з найбільшим вмістом доданої вартості в ціні продукту), переважно високотехнологічна структура національного виробництва, винесення за межі власної країни промислово-технологічного циклу виробництва, які є екологосумними, ресурсосумними тощо, зосередження найбільших фінансових потоків. Попри те, що між цими країнами спостерігається жорстка конкуренція за високорентабельні види діяльності, у випадках виникнення спільної загрози існуванню чинної соціально-економічної моделі вони об'єднують свої зусилля для реалізації спільної політики щодо джерел цієї загрози [4].

У глобальному масштабі концепція "інформаційного суспільства" не враховує той факт, що головна мета виробництва інформації полягає у підвищенні продуктивності праці в матеріальній сфері. Перехід від індустріального до постіндустріального суспільства відбувається через всебічний розвиток матеріального виробництва, його технічне переозброєння на основі нових технологій, зростання загального і культурного рівня населення, удосконалення організації праці та управління. Задоволення потреб споживачів в нематеріальній сфері не лише не зменшує, а у більшості випадків й збільшує обсяги матеріальних потреб суспільства (винятком є, як правило, продукт галузей низького рівня переробки, попит на який зменшується через впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій). Відповідно, деіндустріалізація економіки як така не може розглядатися як рух до постіндустріального суспільства. Останнє формується за умов випереджаючого зростання інформаційної складової національного виробництва порівняно з індустріальною.

Такий феномен пояснюється тим, що формування "нової економіки" тісно пов'язане з процесами глобалізації. Ілюзія відмирання "старої" економіки, місце якої посідає "нова", виникає через поширення міжсекторного поділу праці в глобальному масштабі. Практичний прояв цього процесу полягає в прагненні розвинених країн світу монополізувати роз-

робку технологій, переносячи в країни "третього світу" низькотехнологічні, екологічно "брудні" галузі промисловості. Відбувається зміщення старих технологічних укладів на економічну "периферію".

Таким чином, правильне розуміння суті інноваційних процесів, які лежать в основі сучасних моделей розвитку провідних економік світу, а також їхнього місця в цілісній суспільно-економічній системі набуває винятково важливого значення.

Статус першопрохідників інновації у певній ринковій ніші створює для підприємства, яке її здійснює, тимчасову можливість виходу за рамки обмежень, які накладає функціонування в конкурентній економіці, отримуючи за рахунок цього додатковий зиск, виражений у формі матеріальних чи нематеріальних активів. Це дає підстави для досить важливого висновку щодо того, що економічний ефект від інновації обумовлений саме обмеженістю сфери (чи часу) її поширення, яка створює тимчасову ринкову асиметрію. Обмеження поширенню інновації в конкурентній економіці створюються як за рахунок об'єктивних перешкод (наявність у конкурентів достатніх фінансових ресурсів, технологічних можливостей, навичок тощо), так і через систему патентно-ліцензійного права.

Інноваційний процес у сучасному розумінні не обмежується першою появою на ринку нового продукту, послуги або доведенням до проектної потужності нової технології. По мірі розповсюдження інновація вдосконалюється, стає більш ефективною, набуває раніше не відомих споживчих властивостей. Це відкриває для неї нові сфери застосування, ринки, нових споживачів. Сукупний суспільний результат інновації є позитивним саме завдяки механізму дифузії інновацій. Інновація внаслідок свого комплексного розгортання утворює нову технологічно-соціально-економічну підсистему суспільства,

Практично, інновація являє собою зміну технології виробництва, яка безпосередньо впливає на продуктивність факторів виробництва та спосіб їхнього поєднання, а отже, забезпечує видозміну виробничої функції. За визначенням, інновація в соціально-економічній системі є способом якісно більш ефективного використання ресурсів. Отже, навіть за збереження наявної диспозиції факторів виробництва відбувається збільшення обсягів виробництва. У більш загальному вигляді, інноваційна інвестиція є "ресурсоощадним" вкладенням, яке забезпечує значно більшу за середню по економіці економічну віддачу (з відповідним

підвищенням рівня підприємницького ризику).

Отже, інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві.

З вищенаведеного визначення випливає, що стимулювання інноваційного розвитку не може бути обмеженим лише точковим стимулюванням вибраних тем досліджень чи розробок, а має бути спрямоване на створення умов для масового пошуку результативних шляхів технологічних змін і швидкої підтримки позитивних знахідок. Тому головним завданням інноваційної політики держави є забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного і виробничого потенціалів, розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій в усіх сферах національної економіки.

У теоретичному сенсі потреба цілеспрямованого державного регулювання та стимулювання інноваційних процесів пояснюється через концепцію ринкових екстерналій. Оскільки інновація є носієм синергетичного ефекту, наслідки її реалізації споживаються не лише її безпосереднім виконавцем-інноватором, а, в тій чи іншій мірі, всіма членами суспільства (у вигляді технічного та соціального прогресу).

Завдання державної інноваційної політики полягає в тому, щоб забезпечити інтерналізацію цієї економічної екстерналії. Тобто компенсувати інноваторам ефект, який інновації здійснюють для суспільства в цілому. Така компенсація може набувати вигляду як прямого надання фінансових ресурсів через систему пільгового кредитування, оподаткування, митного обкладення, грантів тощо, так і непрямого — через надання повністю чи частково безоплатних послуг в інфраструктурній, інформаційній, правовій та інших сферах. У певних випадках, якщо очікувані екстерналії споживатимуться окремою корпоративною групою, функції компенсації їхньої вартості можуть належати приватним економічним суб'єктам, наприклад — промислово-фінансовій групі, транснаціональній корпорації тощо [6].

Таке трактування інноваційного процесу дає підстави для принципово важливого висновку про необхідність реалізації на території країни всього циклу впровадження інновації.

Адже лише в такому разі суспільство зможе споживати екстерналії, які супроводжують інновацію, і які було оплачено державою, або іншою фінансовою установою. Експорт інтелектуального продукту на ранніх стадіях інноваційного циклу веде до фактичної втрати значених коштів. Потрібно зважати і на те, що імпорт інноваційного продукту забезпечує певну економію фінансових ресурсів на започаткування інноваційного циклу, але, як правило, веде до значної обмеженості синергетичного ефекту від інновації. Зокрема пожвавлення у сферах поліпшення продукту, розробки і реалізації супутніх інноваційних продуктів, стимулювання споживання цього продукту.

Здійснюючи політику регулювання і стимулювання інноваційного розвитку, держава змушена постійно вирішувати проблему балансу розподілу суспільних ресурсів. Вкладаючи кошти в стимулювання споживчого попиту, суспільство відволікає їх від інвестиційного і інноваційного напрямів (точніше, ці кошти йдуть на поповнення інвестиційного потенціалу довгим шляхом, значно втрачаючи на ньому в обсязі). Рішення про концентрацію коштів на реалізацію інноваційних проектів, в свою чергу, веде до відносного зменшення обсягів споживання та поточного виробництва й інвестування. Це особливо відчутно в умовах стагнуючої економіки. Між тим, в довгостроковій перспективі саме технологічні зрушення формують сукупний попит.

Отже, вкладаючи кошти в інновації, суспільство закладає основи довгострокової стратегії формування внутрішнього ринку товарів споживчого та виробничого призначення.

Проблема співвідношення та взаємозв'язку інновацій і інвестицій, вимагає окремого аналізу. Як правило, саме інвестиція є безпосереднім носієм інновації, отже, реалізація інноваційної політики у несприятливому інвестиційному кліматі практично неможлива. Між тим, теоретично інновація без інвестиції також може мати місце. Зокрема, поліпшуюча інновація може бути здійснена в організаційно-збутовій, навіть технологічній сферах (без заміни основних фондів), якщо держава зможе достатньо кваліфіковано взяти на себе частину вищезгаданих ринкових екстерналій, зокрема — у вигляді інвестицій в людський капітал — перенавчання працівників, підвищення кваліфікації у сфері комерційної діяльності тощо, або в сферах інформаційного чи інфраструктурного забезпечення. Таким чином, саме у ресурсодефіцитній економіці з ознаками несприятли-

вого інвестиційного клімату виважена стимулююча політика держави в інноваційній сфері є особливо важливою.

Особливості процесу економічних трансформацій накладають свої риси на реалізацію інноваційної політики. Насамперед, як зазначалося вище, в перехідній економіці, яка характеризується нестабільністю економічних відносин та інституційною й інфраструктурною недовершеністю, реалізація повного інвестиційного циклу є досить складною та потребує значних витрат. Додаткові труднощі створює активне входження перехідних країн до глобалізованої економіки. Підвищення відкритості економіки запроваджує суттєві обмеження ефективності економічної політики держави, в тому числі — і в інноваційній сфері. Перед урядами, які здійснюють економічні трансформації, стоїть триєдине завдання щодо здійснення структурної перебудови всього комплексу економічних відносин, відповідно до потреб ринкової економіки, потреб відкритої економіки, потреб запровадження інноваційного типу розвитку та побудови основ постіндустріального суспільства.

Відновлення економічного зростання без активізації його інноваційної складової веде в перехідній економіці, яка характеризується значною ресурсодефіцитністю, до поступового вичерпання резервів екстенсивного зростання і наростання загрози економічної депресії. Максимально повна реалізація синергетичного ефекту інноваційного розвитку видається єдиною можливим способом реалізації завдання подолання технологічного та економічного відриву від розвинених країн світу, яке стоїть перед усіма без винятку постсоціалістичними країнами.

На період розпаду СРСР як в радянській науці в цілому, так і в українській зокрема, був створений інноваційний потенціал та набутий досвід, достатній для переходу до інтенсивної форми інноваційного розвитку. На початок 90-х рр. Україна володіла значними можливостями для успішного розвитку в науково-технологічній сфері. В Україні було створено науково-технічний потенціал, який за багатьма параметрами відповідав рівню найбільш розвинених країн. Вітчизняна наука та технології з окремих пріоритетних напрямів, наприклад, матеріалознавства, теоретичної фізики, математики, зварювального виробництва, захисних та зміцнюючих покриттів, біотехнологій тощо, зберігають передові позиції у світі.

Проте цей перехід стримувався загальною орієнтацією економічного розвитку на екстен-

сивний тип відтворення, що зумовлювалося застарілістю форм і методів директивного планування, обмеженим доступом галузей загального призначення до інноваційних результатів, недосконалістю критеріїв ефективності економічного розвитку, обмеженістю фінансових ресурсів та відсутністю налагоджених і постійно діючих механізмів їхньої концентрації на інноваційних пріоритетах. Системний та інституційний злами не сприяли створенню належних для цього умов.

Процеси економічної трансформації України почала, маючи в цілому розгалужену сферу досліджень та розробок, значний досвід освоєння інновацій, особливо у сфері енергетики та електрифікації, виробництві ряду видів озброєнь, деяких інших галузях. Разом з тим, технічний рівень базових галузей виробництва — вугільної, чорної металургії, харчової, багатьох галузей машинобудування (наприклад, сільськогосподарського, виробництва устаткування для харчової промисловості, шляхово-транспортного устаткування, приладобудування, медичної техніки) застарів. Виробництво в цілому характеризувалося високою енерго — та матеріалоемністю, значним застосуванням ручної праці. Дедалі помітнішим ставало відставання України, як і СРСР в цілому, у застосуванні ефективних інформаційних технологій, в тому числі в сфері досліджень та розробок, автоматизації виробництва та управління. Низькою була ефективність використання результатів науково-технічного пошуку, що зумовлювалося загальною орієнтацією економічного розвитку на екстенсивний тип відтворення, директивністю планування, обмеженим доступом галузей загального призначення до інноваційних результатів, недосконалістю критеріїв ефективності економічного розвитку, обмеженістю фінансових ресурсів та відсутністю налагоджених і постійно діючих механізмів їхньої концентрації на інноваційних пріоритетах.

Тому питання подальшого інноваційного розвитку, прискорення науково-технічного прогресу розглядалося в Україні як надзвичайно актуальне протягом практично всього періоду економічних реформ. Вже у 1991 р. було створено Комітет з питань науково-технічного прогресу. В інноваційній сфері діяли Державний комітет з питань науки та техніки (1992—1995 рр.), Державний комітет з питань науки та техніки і промислової політики (1995—1996), Міністерство у справах науки і технологій (1996—1998), Державний комітет з питань науки та інтелектуальної власності

(1998—2000), Міністерство науки та освіти (з 2000 р.). Нинішні повноваження суб'єктів державної регулювання, які покликані відігравати провідну роль у формуванні та реалізації державної науково-технологічної політики, визначені в Законі України "Про наукову і науково-технічну діяльність". За вказані роки спеціалізованими органами державного управління було зроблено чимало для пом'якшення руйнівного впливу, завданого трансформаційною кризою інноваційній сфері.

Важливим напрямом роботи стало створення законодавчої бази, яка забезпечує формування та проведення в державі узгодженої науково-технічної політики, ефективне функціонування та розвиток сфери досліджень та розробок, поглиблення її зв'язків з виробництвом в умовах переходу від директивних методів управління до ринкових відносин. Уже в перші роки незалежності Верховною Радою України було прийнято ряд законів України, спрямованих на регламентацію наукової та науково-технічної діяльності, зокрема: "Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності" (1991), "Про наукову і науково-технічну діяльність" (1991), "Про науково-технічну інформацію" (1993), "Про наукову і науково-технічну експертизу" (1995). Вихідні умови для формування вітчизняної системи захисту інтелектуальної власності були визначені Законом "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" та рядом інших, пов'язаних з ним, наприклад, "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" та інші.

Між тим, тривалий час інноваційному законодавству України була властива певна фрагментарність та непослідовність. Лише в 1999 р. Верховною Радою України було прийнято Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Базовий закон у цій сфері "Про інноваційну діяльність" вступив в дію після його підписання Президентом лише у 2002 році.

Закон визначає мету та принципи державної інноваційної політики. Головною метою державної інноваційної політики визнається створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Закон визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання

інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку інноваційної моделі розвитку економіки України інноваційним шляхом. Згідно з Законом, державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, які реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних [1].

Основними принципами державної інноваційної політики Законом встановлено:

- орієнтацію на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримку підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансову підтримку, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовку кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Законом передбачено, що державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;

— фінансової підтримки виконання інноваційних проєктів;

— стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проєктів;

— встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;

— підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Глибока системна криза, яку тривалий час переживала економіка України, нестабільність управлінських структур, часта зміна кадрів, недостатнє фінансування передбачених законодавством заходів негативно позначилися на змісті, послідовності та результативності реалізації заходів інноваційної політики. Де-факто інноваційна діяльність не стала, та й не могла на стадії радикальних економічних реформ стати реальним пріоритетом економічної політики. Пріоритетні орієнтири вищих органів влади постійно знаходилися у сфері вирішення гострих поточних економічних проблем.

Дійсним показником ефективності державної трансформаційної політики, в тому числі і в інноваційній сфері, має стати створення за підсумками попередніх років економічних реформ передумов для органічного переходу до інноваційної моделі розвитку. Оскільки інноваційна модель зростання є об'єктивно наступною стадією трансформаційного процесу, саме це, зрештою, і має визначити, наскільки адекватними та ефективними були реформи, і чи призвели вони до бажаної мети.

Таким чином, підсумки економічного розвитку дають підстави стверджувати, що економіка України переходить до стадії стагнації. В той час як традиційні чинники економічного зростання, які спиралися переважно на мобілізацію ресурсів, нагромаджених за тривалий період економічного спаду, практично вичерпано, належних зрушень в структурі економічної системи, які перевели б національну економіку в режим зростання, яке ґрунтується на інвестиційно-інноваційному творенні нових ресурсів, поки що не відбулося.

Враховуючи це, нагальною є проблема модернізації української економіки з метою підвищення технологічного рівня експорту та якісних характеристик вітчизняної продукції, яка постачається на внутрішній ринок, що необхідно для забезпечення конкуренції з імпортованими товарами не тільки за ціновими, але й за якісними характеристиками. Саме на виконання цього стратегічного завдання має бути спрямована інноваційна політика України.

Література:

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36.

2. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 16.05.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 28.

3. Безчасний Л.К., Монастирська Г.В. Мотивація наукової діяльності в умовах транзитивної економіки // Регіональні перспективи. — 2002. — № 3—4. — С. 31—33.

4. Голик М.П. Анализ влияния научно-технического прогресса на эффективность промышленного производства. — М.: Финансы и статистика, 2004. — 274 с.

5. Экономика инноваций: учебник / Под ред. проф. В.Я. Горфинкеля. — М.: Вузовский учебник, 2011. — 416 с.

6. Кендюхов О.Г. Мотивация творческой интеллектуальной работы: исследование основных подходов. // Экономика Украины. — № 3. — 2005. — С. 49—56.

7. Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком: монографія / За заг. ред. О.А. Біловодської. — Суми: Університетська книга, 2014. — 432 с.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), "Law "On Innovation Activity", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 36.

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), "Law "On Scientific and Scientific Technical Activities", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 28.

3. Bezchasnyj, L.K. and Monastyr's'ka, H.V. (2002), "Motivation scientific activities in terms of transitive economy", vol. 3—4, pp. 31—33

4. Holyk, M.P. (2004), *Analiz vlyianyia nauchno-tekhnycheskoho prohressa na efektyvnost' promyshlennoho proyzvodstva* [Analysis of the impact scientific and technical progress on the efficiency of industrial production], Fynansy y statystyka, Moscow, Russia.

5. Gorfinkel, V.Ja. (2011), *Jekonomika innovacij* [Economics of innovations], Moscow, Russia.

6. Kendiukhov, O.H. (2005), "Motivation creative intellectual work: a study of the main approaches", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 3, pp. 49—56.

7. Bilovods'ka, O.A. (2014), *Mekhanizm stratehichnoho upravlinnia innovatsijnym rozvytkom* [The mechanism of strategic management of innovation development], *Universytets'ka knyha*, Sumy, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2014 р.